

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΙ ΔΗΜΟΙ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑ

Δασολόγος

Οι παλαιότεροι ένθυμοδνται τή Διοικητική διαίρεση τής χώρας σέ Δήμους, πού έλειτούργησαν μέχρι τὸ 1912, ὅποτε ιδρύθησαν αἱ κοινότητες. Οἱ Δήμοι αὐτοὶ ἔγιναν μετὰ τήν ἀπελευθέρωση τής Ἑλλάδος, τὸ 1883 καὶ ὕστερα. Οἱ Θεσσαλικοὶ Δήμοι ιδρύθησαν τὸ 1883, μετὰ τήν ἀπελευθέρωση τής Θεσσαλίας καὶ ἔζησαν τριάντα χρόνια.

Οἱ παλιοὶ αὐτοὶ Δήμοι ἀποτελοῦσαν συγκροτήματα χωριῶν καὶ πῆραν ὀνόματα ἀρχαίων τόπων, βουνῶν, ποταμῶν κ.λ.π. Ἄξιζει γιὰ τήν ἱστορία — γιὰ χάρη τῶν νεωτέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιότερων πού νοσταλγοῦν τὰ περασμένα — νὰ παραθέσωμεν ἐδῶ τὰ ὀνόματα τῶν Δήμων. Μετὰ τὸ ὄνομά τους ἀκολουθεῖ τὸ ὄνομα τής ἔδρας τοῦ Δήμου.

1. ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΙΣΗΣ

1. Δῆμος Λαρίσης. Λάρισα. Ἄλλα χωρία του: Ἀλῆφακα, Γούντσα, Μπαισλάρ, Κουτσόχειρο, Τουσουλάρ κ.τ.λ.

2. Ἀμπελακίων. Ἀμπελάκια. Λασποχώρι, Σπηλιὰ καὶ Μπαμᾶ.

3. Ἀρμενίου. Ἀρμένιον — Πέτρα. Ἦταν ἡ ιδιαίτερη πατρίδα τοῦ Ἀργοναύτου Ἀρμένου, στὸν ὅποιον ὀφείλεται τὸ ὄνομα τοῦ Δήμου. Ἄλλα χωρία του: Γκερλή, Δεδέργιανη, Σαρασλάρ, Κελελέρ, Ρυζόμυλος, Χατζήμιση κ.τ.λ.

4. Κρανῶνος. Κρανῶν. Τσορμανλή, Ἀμαρλάρ, Δοξαρά, Λουτρός, Μπουχλάρ, Σουλέτσι, Σούμασι, Χατζηλάρ κ.τ.λ.

5. Νέσσωνος. (ἀπὸ τὸ ὄνομα τής λίμνης Νεσσωνίδος). Μέγα Κεσερλή. Μαυροχώρι, Μικρὸ Κεσερλή, Μπακτισλάρ, Πουρνάρι, Χατζηνόμψασι κ.τ.λ.

6. Ὁγχηστοῦ (ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ γιοῦ τοῦ Ποσειδῶνα Ὁγχηστοῦ). Μαῖμοῦλ.

7. Συκουρίου (ἀπὸ τήν ἀρχ. πόλιν Συκούρον). Τοπουζλάρ. Μετεσελή, Σαρτζηλάρ, Χασάμπαλι κ.τ.λ.

8. Φακίου. Νεμπεγλέρ. Μπακράτσι, Σουλεμές, Χατζή Μπαϊράκ κ.τ.λ.

2. ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

1) Δῆμος Τυρνάβου. Τύρναβος. Δηλέρ, Καζακλάρ, Καρατσὸλ κ.τ.λ.

2) Γόννων (ἀπὸ τήν ἀρχ. Περραιβικὴν πόλιν Γόννοι). Μπαλαμοῦτ.

3) Ὀλύμπον. Ραψάνη. Κρασιά, Νεζερός, Πυργετός, Περαταριά κ.τ.λ.

3. ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΓΥΪΑΣ

1) Δωτίου (Ἀπὸ τὸ ἀρχ. ὄνομα τής κοιλάδος Δωτίου, τής σημερινῆς Κεσερλή). Ἀγυιά. Ἄλλα χωρία τοῦ Δήμου: Ἀθανάτου, Δόγανη, Νιβόλιανη, Σελίτσανη κτλ.

2) Εὐρυμενῶν. (ἀρχ. πόλις Εὐρυμεναί). Τσάγεζι. Καρύτσα κ.τ.λ.

3) Κασθαναίας. (ἀρχ. ὁμώνυμος πόλις). Κερραμίδι. Ἀληφακλάρ, Κουκουράβα, Πολυδέντρι κ.τ.λ.

4. ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΑΡΣΑΛΩΝ

1) Φαρσάλων. Φάρσαλα. Βρυσιά, Κιοπεκλή, Σιατερλή, Ταμπακλή, Τσακερλή, Χατζηαμάρ, Κουτσελή, Ντινόμψαση κ.τ.λ.

2) Εὐδρίου (ἀρχ. ὁμών. πόλις Εὐδριον). Δρίσκολη. Δεμερλή, Βισιλῆ, Τατάρ, Καραδεμερτζῆ, Γκοσγκουνάρ, Μπαϊρακλή, Σιμικλή κ.τ.λ.

3) Σκοτούσης. Κάτω Δουβλατάν. Ἀρναουτλή, Ἀναμπακλή, Τσαγκιλί, Ὀρμάν Μαγούλα, Μπεκίδες.

5. ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΛΜΥΡΟΥ

1) Ἀλμυροῦ. Ἀλμυρός. Ἀϊδίνοι, Καραμπᾶς, Κιολουάρ κ.τ.λ.

2) Ὀρθρουός. Γούρα. Πέντε Βρύσες, Χαρλαί κ.τ.λ.

3) Πλατάνου. Πλάτανος. Βούνενα, Γκιούζι, Δρυμών, Κοκωτοί, Κωφοί, Προσήλιο, Τσατάλι, Μονή Ξενιᾶς κ.τ.λ.

6. ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΚΟΠΕΛΟΥ

1) Σκοπέλου. Σκόπελος.

2) Γλώσσης. Πλατάνα, Κλήμα, Λουτράκι.

3) Ἀλοννήσου. Ἀλόνησος.

4) Σκιάθου. Σκιάθος.

7. ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΛΟΥ

1) Παγασσῶν. Βόλος.

2) Αἰαντίου. Τρίκερα. Ἄγ. Κυριακή.

3) Ἀφετῶν. Νεοχώρι. Νιάου, Γιούρτσα.

4) Ζαγοράς. Ζαγορά. Μακρυρράχη, Μιτζέλα, Πουρί κ.τ.λ.

5) Ἴωλκοῦ. Ἀνακασιά. Ἄλλη Μεριά, Ἄγιος Ὀνούφριος, Μπαξέδες.

6) Κισσοῦ. Κισσός. Ἀχίλλειον, Ἄγιος Ἰωάννης.

7) Μακρυνίτσης. Μακρυνίτσα. Ἄγία Τριάς, Φιτόκον.

8) Μηλεῶν. Μηλιές. Βυζίτσα, Καλά Νερά, Μπούφα, Πινακάτες.

9) Μυρσειῶν. Τσαγκαράδα. Λαμπηνοῦ, Μούρσι, Ξουρίχη.

10) Νηλείας. Ἄνω Λεχώνια. Ἄγιος Λαυρέντιος, Ἄγιος Γεώργιος, Ἀγριά, Δράκια, Καραμπάσι κ.τ.λ.

11) Ὁ ρ μ η ν ί ο υ . Π ο ρ τ α ρ ι ά . Κατηχώρι.

12) Σ π α λ ά θ ρ ω ν . Ἄ ρ γ α λ α σ τ ή . Βεστινίκα, Μπίρ, Μετόχι, Πάλτση κ.τ.λ.

13) Σ η π ι ά δ ο ς . Λ α ὕ κ ο ς . Προμύρι.

14) Φ ε ρ ῶ ν . Β ε λ ε σ τ ί ν ο ν . Ἅ γ ι ο ς Γεώργιος, Μπουσταφακλή, Νταμπεγλή, Σέσκουλο κ.τ.λ.

8. ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

1) Δ ή μ ο ς Κ α ρ δ ί τ σ η ς . Κ α ρ δ ί τ σ α . Ἄ λ λ α χ ω ρ ι ά τ ο ῦ Δ ή μ ο υ : Ἴ σ α ρ ι , Δ ε λ ή , Ἴ μ π ρ α ή μ , Σ ο υ λ η ν ά ρ ι , Κ α π ο υ τ σ ή , Κ ο υ ρ τ έ σ ι , Κ ο υ μ ά δ ε ς , Κ ρ ύ α Β ρ ύ σ η , Ν τ α ο ῦ τ η , Π α λ ι ό κ α σ τ ρ ο , Τ σ α ο ῦ σ η , Ρ ο ῦ σ ο ς , Π ι τ σ α ρ ή , Φ ρ ά γ γ ο , Κ α ρ δ ι τ σ ο μ α γ ο ῦ λ α .

2) Ἄ ρ γ ι θ έ α ς : Κ ο υ μ π ο υ ρ ι α ν ά . Ἄ ρ γ ῦ ρ ι , Β λ ά σ η , Β ρ α γ γ ι α ν ά , Γ λ ο γ ο β ί τ σ α , Κ ν ί σ ο β ο , Λ ι ά σ κ ο β ο , Μ ε ζ ί λ ο , Π ε τ ρ ί λ ι α , Σ ε λ ι π ι α ν ά κ . τ . λ .

3. Γ ό μ φ ω ν : Μ ο υ ζ ά κ ι . Β α τ σ ι ν i ά , Β ρ ό σ τ ι α ν η , Β ο ῦ ν ι σ τ α , Ν ε ρ ο β ο ῦ ν ι τ σ α , Λ α ζ α ρ i ν α , Π ο ρ τ ή , Ρ ω π ο τ ό , Σ i ά μ , Σ κ λ ά τ α ι ν α , Φ λ ω ρ έ σ ι κ . τ . λ .

4) Ἰ θ ώ μ η ς . Φ α ν ά ρ ι . Γ ε λ ά ν θ η , Γ ό λ ι σ τ α , Γ ρ ά λ ι σ τ α , Κ α ν ά λ ι α , Λ ο ξ ά δ α , Μ α υ ρ ο μ μ ά τ ι , Π ῦ ρ γ ο ς , Φ α ν ά ρ ι , Μ α γ ο ῦ λ α , Χ ά ρ μ ι ν α κ . τ . λ .

5) Ἰ τ ά μ ο υ . Ζ ω γ λ ό π ι . Ἄ π ι δ i ά , Β ε λ έ σ ι , Κ α σ τ α ν i ά , Κ α τ α φύ γ ι , Μ α σ τ ρ ο γ i α ν ν η , Μ π ό σ κ λ α β ο , Σ έ κ λ ι ζ α , Τ ε τ ά i .

6) Κ α λ λ ι φ ω ν i α ς . Κ α λ λ ι φ ώ ν ι . Γ κ έ ρ μ π ε σ ι , Ζ α ἴ μ ι , Κ α σ ν έ σ ι , Κ ο υ β α ν ά δ ε ς , Λ ο υ τ ρ ό ς , Π α λ ι ο ῦ ρ ι , Φ i λ ι α κ . τ . λ .

7) Κ ι ε ρ i ο υ . Σ ο φ ά δ ε ς . Κ ο π ρ ε τ ζ ή , Μ α υ ρ α χ ά δ ε ς , Μ α σ κ λ ο ῦ ρ ι , Π ῦ ρ γ ο ς Μ α τ α ρ ά γ κ α ς , Κ α ρ α λ ά ρ κ . τ . λ .

8) Μ ε ν ε λ α i δ ο ς . Ρ ε ν τ i ν α . Π α λ i ά Γ ι α ν ι τ σ ο ῦ , Θ ρ α ψ i μ ι , Λ α κ ρ έ σ ι , Σ μ ό κ ο β ο , Χ ω τ έ ν α .

9) Σ ε λ ά ν ω ν : Π α ρ α π ρ ά σ τ α ν η . Β ά ν α ρ η , Ἐ κ ή μ Β ε λ έ σ ι , Κ α λ ο γ ρ ι α ν ά , Κ ό ρ δ α , Μ ε ρ i χ ο β ο ν , Μ π ι σ δ ά ν ι , Ρ ι ζ ά β α κ . τ . λ .

19) Τ α μ α σ i ο υ . Δ ρ α ν i τ σ α . Ἄ σ λ α ν ά ρ , Κ α i τ σ α , Π ά π α , Τ σ α μ ά σ ι , Χ α λ α μ π ρ έ ζ ι κ . τ . λ .

11. Τ ι τ α ν i ο υ . Π α λ α μ ᾶ ς . Β λ ο χ ό ς , Γ ο ρ γ ο β i τ ε ς , Μ α τ α ρ ά γ κ α , Μ α κ ρ υ χ ώ ρ ι , Κ ο υ ρ τ i κ ι , Μ ά ρ κ ο υ κ . τ . λ .

12) Φ ύ λ λ ο υ . Κ ο τ σ α ρ η . Ἄ λ μ α ν τ ά ρ , Ὁ ρ φ α ν ά (Ἄ ν ω κ α i Κ ά τ ω) κ . τ . λ .

13) Ν ε β ρ ο π ό λ ε ω ς . Μ ε σ σ ε ν ι κ ό λ α ς . Β ο υ ν έ σ ι , Κ ε ρ α σ i ά , Μ π ε ζ ι ο ῦ λ α , Σ τ ο ῦ γ κ ο , Σ ε ρ μ ε ν i κ ο , Ν ε ο χ ώ ρ ι , Ἄ γ ι ώ ρ γ η ς , Π ο ρ τ i τ σ α , Μ π λ ά σ δ ο ν , Μ ο ν ή Κ ο ρ ά ν α ς .

9. ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

1) Δ ή μ ο ς Τ ρ ι κ ά λ ω ν . Τ ρ i κ α λ α . Γ λ ῆ ν ο ς , Ζ α π τ σ α ἴ ο ι , Μ ε γ ά λ α Κ α λ ύ β ι α , Μ π ο υ χ ο ῦ ν ι σ τ α , Π υ ρ γ ε τ ό ς , Σ ε ρ β ο τ ά , Ρ ι ζ α ρ i ό κ . τ . λ .

2) Α i θ i κ ω ν . Τ ῦ ρ ν α . Π ό ρ τ α Π α ζ ά ρ , Δ ρ α μ i ζ ι , Β ε τ ε ρ ν i κ ο υ , Π ε ρ τ ο ῦ λ ι , Π α λ ι ο κ α ρ υ ά , Κ ο ῦ τ σ α ι ν α , Τ υ χ α i , Κ α λ ό γ η ρ ο ι , Μ ο ν ή Δ ο υ σ i κ ο υ κ . τ . λ .

3. Ἄ θ α μ ά ν ω ν . Γ α ρ δ i κ ι . Δ έ σ η , Κ α μ ν ά i , Μ ο υ τ σ ι ά ρ α , Τ ζ ι ο ῦ ρ ε σ ι α , Τ υ φ λ ο σ έ λ ι .

4) Κ ο θ ω ν i ω ν . Β ι τ σ i σ τ α . Β α θ ῦ ρ ε μ α , Β α λ κ ά ν , Β α ρ δ ά ρ ι , Γ κ ο ρ φ ά ρ ι , Γ κ i ό ν θ η , Γ ρ ε β ε ν ο σ έ λ ι , Δ ο β ρ ό i , Κ α

π ρ ό i , Κ ο θ ώ ν ι , Κ ο ρ ν έ σ ι , Μ ε ρ ό κ ο β ο , Μ π ο ῦ κ ο ρ ο , Π α χ τ ο ῦ ρ ι , Π λ ό π , Σ κ λ i β ε ν ο , Μ ο ν ή Ἄ γ i α Κ υ ρ ι α κ ή .

5) Π α ρ α λ η θ α i ω ν . Ἄ ρ δ ά ν ι . Ζ α β λ ά ν ι α , Κ ό ρ π ο β ο , Κ ο ῦ σ ο β ο , Λ ι ό π ρ α σ ο κ . τ . λ .

6) Π ι α λ i ω ν . Β α ρ υ μ π ό π η . Π ρ ό δ ρ ο μ ο ς , Γ ο υ ρ γ ο ῦ ρ ι , Κ α ρ β ο υ λ ε π e ν i τ σ α , Λ ε σ ι α ν ά , Μ ε γ ά ρ χ η , Μ π e λ έ τ σ ι , Ξ υ λ ο π ά ρ ο ι κ ο , Π ο υ λ i α ν α Μ ε γ ά λ η , Π ο υ λ i α ν α Μ ι κ ρ ή κ . τ . λ .

7. Φ α ρ κ α δ ό ν ο ς . Τ σ i ό τ ι . Β ό ρ γ ι α ν η , Ζ ά ρ κ ο , Γ ρ ι ζ ά ν ο , Κ λ ω κ ο τ ό ς κ . τ . λ .

10. ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ

1) Α i γ ι ν i ο υ . Κ α λ α μ π ά κ α . (Τ ό ὄ ν ο μ α τ ο ῦ Δ ή μ ο υ ἀ π ό τ ό ἀ ρ χ α i ο ν Α i γ i ν i ο ν « ὄ μ ο ρ ο ν τ ῆ Α i θ η κ i α κ α i τ ῆ Τ ρ i κ κ η » κ α τ ά Σ τ ρ ά β ω ν α) . Ἄ λ λ α χ ω ρ ι ά τ ο ῦ Δ ή μ ο υ : Β α μ β α κ ο ῦ λ α , Β ι τ ο υ μ ά , Β λ α χ ά β α , Κ α σ τ ρ ά κ ι , Π ρ ε β έ ν τ α , Σ α ρ κ i ν α κ . τ . λ .

2) Κ α σ τ α ν α i α ς . Κ α σ τ α ν i ά . Β e ν τ i σ τ α , Λ ο υ ζ έ τ σ ι , κ . τ . λ .

3) Μ α λ α κ α σ i ο υ . Μ α λ α κ ά σ ι . Ν έ α Κ ο υ τ σ ο ῦ φ λ ι α ν η , Σ τ ρ ο ῦ σ ι α , Χ λ ι τ σ i ά δ ε ς κ . τ . λ .

4) Τ υ μ φ α i ω ν . Κ ο ν ι σ κ ό ς . Ἄ σ π ρ ο κ κ λ η σ i ά , Λ ο γ γ ά , Μ α υ ρ έ λ ι , Φ λ α μ π ο ρ έ σ ι κ . τ . λ .

5. Χ α λ κ i δ ο ς (π α ρ ἄ σ π ρ ο π ο τ ά μ ω) . Κ ρ α ν i ά . Κ λ ε ι ν ο β ό ς , Π ε ρ λ i ά γ κ ο , Δ ρ α γ ο β i τ σ ι , Ἄ i β ά ν κ . τ . λ .

6) Λ ά κ μ ω ν ο ς . Κ ό τ ο ρ η . Χ α λ i κ ι , Λ e π e ν i τ σ α , Σ κ λ η ν i ά σ α κ . τ . λ .

7) Ὁ ξ υ ν e i α ς . Μ α ρ i τ σ α . Β e λ e μ i σ τ ι , Κ α κ ο π λ e ῦ ρ ι , Ὁ σ τ ρ ο β ο κ . τ . λ .

Σύνολον δήμων τῶν 10 Θεσσαλικῶν ἐπαρχιῶν (πλὴν Ἐλασσόνος, ποὺ ἀπελευθερώθηκε ὅταν ἔγιναν οἱ κοινότητες καὶ καταργήθηκαν οἱ παλιοὶ δήμοι) 65. Τοὺς πιὸ πολλοὺς δήμους εἶχεν ἡ ἐπαρχία Βόλου (14), ὕστερα ἡ ἐπαρχία Καρδίτσης (13), ἡ Ἐπαρχία Λαρίσης, ἀνὰ 7 οἱ ἐπαρχία Τρικάλων καὶ Καλαμπάκας, ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου 4 καὶ ἀνὰ τρεῖς οἱ ὑπόλοιπες ἐπαρχίες.

Ἡ δημοσίευση τῶν χωριῶν (τῶν πιὸ πολλῶν) ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἔχει ἱστορικὴ ἀξία. Γιατὶ τὰ περισσότερα μετονομάστηκαν ἀργότερα, ἴδια τὰ τουρκόφωνα τοῦ θεσσαλικοῦ κάμπου καὶ πολλὰ σλαβόφωνα (Κούσοβο, Κόρποβο κ.τ.λ.). Ὑστερα ἀπὸ — ὄχι πολλὰ — χρόνια τὰ παλιὰ ὀνόματα τῶν θεσσαλικῶν χωριῶν θάχουν λησμονηθῆ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κατοίκους των.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΡΙΝ ΕΝΑΝ ΑΙΩΝΑ

Μιά στατιστικὴ τοῦ 1857 δίδει γιὰ τὸν πληθυσμὸ τῆς Θεσσαλίας αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς:

Ἕλληνες	293.000
Βλάχοι	21.000
Γύφτοι	8.000
Ἑβραῖοι	5.000
Ἀσιανοὶ	20.000
Αἰθίοπες	8.000